

Nr 9.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården; given Stockholms slott den 22 december 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.

GUSTAF.

Axel Rubbestad.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 40 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918
(nr 422) om fattigvården.

Härigenom förordnas, att 40 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 om fattigvården¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

40 §.

1 mom. Har fattigvårdssambälle — — — är beläget.

Lag samma vare beträffande avgift för vård, som lämnats å landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, tillhörig anstalt för sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka, blinda barn under skolåldern eller psykopatiska och nervösa barn eller å enskild dylik anstalt, som åtnjuter statsbidrag eller blivit av Konungen för ändamålet godkänd.

I fråga — — — motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1944.

---

¹ Senaste lydelse se SFS 1927: 208.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 22 december 1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Statsrådet Rubbestad anför:

I skrivelse den 19 augusti 1943 har medicinalstyrelsen hemställt om viss ändring av 40 § lagen den 14 juni 1918 om fattigvården i syfte att fattigvårdssamhälle, som erlagt avgift för vård å anstalt för psykopatiska och nervösa barn, må kunna därför erhålla gottgörelse av vederbörande landsting.

Den i framställningen åberopade 40 § i fattigvårdslagen stadgar rätt för fattigvårdssamhälle att av vederbörande landsting erhålla gottgörelse för vårdkostnad i följande fall, nämligen

för vård å statens anstalter för sinnessjuka, sinnesslöa eller fallandesjuka (40 § 1 mom. första stycket),

för vård, som lämnats å anstalt för sinnessjuka, sinnesslöa eller fallandesjuka eller för blinda barn under skolåldern, vilken anstalt tillhör landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, eller å enskild anstalt för sinnesslöa eller fallandesjuka eller för blinda barn under skolåldern, vilken anstalt åtnjuter statsbidrag eller blivit av Konungen för ändamålet godkänd (40 § 1 mom. andra stycket),

för vård å kommunal sinnessjukanstalt, då anstalten blivit vederbörligen godkänd (40 § 2 mom.), samt

för enskild vård, som vid prövning i den ordning Konungen bestämt befinnes tillfredsställande, *antingen* åt den, som förklarats berättigad till inträde å staten tillhörig anstalt för sinnessjuka, sinnesslöa eller fallandesjuka men i fråga om vilken utrymme saknas för hans mottagande å sådan anstalt *eller* åt den, som för sinnessjukdom vårdats å staten tillhörig anstalt och, ehuru ej återställd, utskrivits från anstalten för att lämna plats åt annan sinnessjuk, vilken är i större behov av anstaltsvård (40 § 3 mom.).

Rätt till ersättning av landsting för vårdkostnad stadgas även i 41 och 42 §§ i lagen, nämligen *dels* för vård å anstalt för tuberkulösa eller för vanföra, vilken åtnjuter statsbidrag (41 § 1 mom.), *dels* för vård av andra kroniskt eller obotligt sjuka än tuberkulösa och vanföra å särskild, fattigvårdssamhället eller annan tillhörig anstalt eller å en vid fattigvårdsanstalt för ändamålet anordnad särskild avdelning, vilken står under läkares tillsyn (41 § 2 mom. andra stycket), *dels ock* för vård å länslasarett eller av lands-

ting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning (42 §). I fråga om rätten till gottgörelse jämlikt 40 § 1 och 3 mom., 41 § 1 mom. och 42 § ha andra inskränkningar icke stadgats än att den person, för vilken avgift erlagts, skall ha varit i behov av fattigvård enligt 1 § i lagen om fattigvården, att ersättning för vårdavgiften icke kunnat uttagas av den vårdade eller för honom försörjningspliktig person, samt att omständigheterna icke heller äro sådana, att gottgörelse för vården skall, enligt därom givna bestämmelser, lämnas av staten. Rätten till gottgörelse enligt 40 § 2 mom. och 41 § 2 mom. andra stycket är däremot dessutom begränsad bland annat på det sätt att den avser allenast hälften av det belopp, vartill vårdkostnaden visas ha uppgått.

Av förarbetena till fattigvårdslagen framgår, att motiven till införande av förenämnda bestämmelser voro i viss mån olika beträffande gottgörelse för sådan vård, som avses i 40 § 2 mom. och 41 § 2 mom., å ena, samt i fråga om gottgörelse för vård av övriga, i 40, 41 och 42 §§ avsedda kategorier av vårdbehövande å andra sidan. Beträffande de sistnämnda, för vilkas vård ersättning lämnas med hela kostnaden, anfördes såsom huvudorsak behovet av en utjämning kommunerna emellan av kostnaderna för vården. Vad åter gäller de kroniskt eller obotligt sjuka samt de sinnessjuka eller sinnesslöa, som vårdas å kommunala anstalter, föranleddes bestämmelsen om fattigvårdssamhälles rätt till ersättning för halva vårdkostnaden närmast av angelägenheten att avhjälpa den rådande bristen på anstalter för sådana sjuka och att för fattigvårdssamhällena underlätta användandet av redan befintliga anstalter.

Enligt kungörelse den 4 juni 1937, nr 303 (ändrad lydelse genom kungörelse den 24 april 1942, nr 270), må sådan anstalt för psykopatiska och nervösa barn, som drives av landsting, stadsfullmäktige i stad, som ej deltagar i landsting, barnavårdsförbund, förening eller stiftelse komma i åtnjutande av statsbidrag med 2 kronor för dag och elev, dock att statsbidraget icke må överstiga hälften av den verkliga driftkostnaden under året. Statsbidrag utgår icke för elev, som vid intagningen överskridit 17 år, ej heller för intagen över 21 år.

I sin skrivelse den 19 augusti 1943 hemställer *medicinalstyrelsen*, såsom förut nämnts, om sådan ändring av 40 § fattigvårdslagen, att bestämmelserna i nämnda lagrum bliva tillämpliga även på anstalter för psykopatiska och nervösa barn. Styrelsen framhåller inledningsvis, att de för vård omhändertagna sinnesslöa, fallandesjuka, tuberkulösa eller vanföra till en betydande del utgjordes av barn i skolåldern, för vilka syftet med omhändertagandet ej blott vore medicinsk behandling utan även uppfostran och för varje abnormgrupp särskilt anpassad skolundervisning. Vad beträffade omhändertagandet och undervisningen av övriga abnorma barn, såsom blinda eller dövstumma, hade staten helt påtagit sig kostnaden därför. Utvecklingen hade alltså lett därtill att primärkommunerna befriats från kostnaderna för vårdavgifterna för alla abnorma

barn, som omhändertoges för vård och uppfostran. Härifrån finnes dock ett undantag, nämligen de barn, som intoges å anstalt för psykopatiska och nervösa barn. Efter att ha erinrat om kungörelsen den 4 juni 1937 omnämner medicinalstyrelsen, att för närvarande inom landet finnes fyra anstalter för psykopatiska och nervösa barn med ett sammanlagt platsantal av 128, vilket fördelade sig på följande sätt:

Mellansjö skolhem, Täby	47	platser
Skårsbo barnhem, Alingsås	23	»
Råbylund, Lund	24	»
Myroras barnhem, Frölundaborg	34	»

Medicinalstyrelsen fortsätter:

Verksamheten vid dessa anstalter har visat sig vara synnerligen betydelsefull och i hög grad ägnad att tillvarata ett folkmaterial, för vilket annars stor risk föreläggat, att det skulle hemfalla åt kriminalitet eller annan asocialitet eller ock psykiskt insjukna. Dessa anstalter ha en viktig funktion att fylla som observationsanstalter. Som sådana stå de i ständigt samarbete med andra anstalter, som omhändertaga psykiskt abnorma barn, och överflyttningar av barn mellan dessa anstalter och sinnesslö- eller epileptikeranstalter förekomma ofta. Ett friktionsfritt samarbete försvåras dock av att dessa olika anstalter beträffande ersättningen för vården ej intaga samma ställning. Barnavårdsnämnderna äro ej sällan av ekonomiska skäl obenägna att ombesörja överflyttning av ett barn från en anstalt, som medför rätt till ersättning av landstinget, till en anstalt för psykopatiska och nervösa barn, där sådan ersättning ej utgår. Även fördröjes och förhindras ofta av samma anledning omhändertagandet av barn, som vistas i enskilda hem, och vilka borde sändas till anstalt för psykopatiska och nervösa barn. Detta är så mycket mer beklagligt, som åtskilliga av dessa psykopatiska barn utgöra ett värdefullare folkmaterial än vissa av de grupper, som åtnjuta denna förmån, barn som under lämplig behandling kunna utvecklas till dugliga och värdefulla samhällsmedlemmar.

Det bör i detta sammanhang nämnas, att Skårsbo barnhem under de senaste åren ingått med framställning till tio landsting om beviljandet av landstingsbidrag med 1 krona 50 öre per vård dag för obemedlade eller mindre bemedlade elever vid barnhemmet från respektive landstingsområden, varigenom en med detta belopp reducerad vårdavgift skulle uttagas av barnavårdsnämnderna. Framställningarna härom ha för 1942 bifallits av landstingen i Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Hallands, Värmlands och Västerbottens län, och för 1943 förutom av nyssnämnda landsting jämväl av landstingen i Östergötlands och Jönköpings län. Västerbottens läns landsting har i anledning härav ifrågasatt, om man kunde fortfara att bevilja landstingsbidrag så länge 40 § fattigvårdslagen hade det nuvarande innehållet och uttalat, att anstaltens styrelse borde söka utverka ändring i lagen i detta avseende.

En ändring av lagen i föreslagen riktning kunde enligt medicinalstyrelsen förväntas medföra ökat intresse för inrättandet av dylika hem, vilket styrelsen önskade på allt sätt underlätta.

Över medicinalstyrelsens framställning ha yttranden avgivits av socialvårdskommittén, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.

Socialvårdskommittén framhåller, att det av medicinalstyrelsen berörda spörsmålet vore en detalj i ett större problemkomplex, som omfattades av kommitténs utredningsuppdrag, nämligen frågan om kostnadsfördelningen mellan staten, landstingen och primärkommunerna med avseende å anstaltsvård över huvud taget. Särskilt aktualiserades denna fråga vid den översyn av fattigvårdslagen, som kommittén delvis påbörjat. En revision av fattigvårdslagstiftningen vore emellertid beroende av utformningen av vissa andra samhälleliga hjälpåtgärder, och med utarbetandet av ett fullständigt förslag i förstnämnda ämne måste därför anstå till dess kommitténs utredningar i övriga delar fortskridit längre. Denna omständighet borde dock enligt kommitténs mening icke stå hindrande i vägen för vidtagandet snarast möjligt av lagstiftningsåtgärder i det av medicinalstyrelsen begärda syftet. Kommittén tillstyrkte därför medicinalstyrelsens förslag.

Jämväl *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* tillstyrker nämnda förslag.

Rönt principiellt vore det enligt *svenska landstingsförbundets* mening mindre lämpligt att i nuvarande läge, då frågan om överflyttande till staten av landstingens ersättningsskyldighet enligt 40—42 §§ fattigvårdslagen vore under utredning, ytterligare utbygga denna ersättningsskyldighet. Förbundet fortsätter:

Å andra sidan föreligga emellertid, såsom medicinalstyrelsen framhållit, starka skäl för att låta landstingsersättning utgå för vård å nyssnämnda anstalter, då därigenom förbättrade vårdmöjligheter för de psykopatiska och nervösa barnen kunna åvägbringas. Detta synes styrelsen desto angelägnare, som ännu relativt litet åtgjorts för att lösa denna vårdfråga. Landstingen hava under senare år i ökad utsträckning börjat intressera sig för vården av dessa barn. Planer föreligga sålunda i ett landsting att inrätta ett vårdhem för dylika barn, och andra landsting hava, såsom av medicinalstyrelsens skrivelse framgår, lämnat bidrag till ett av de enskilda hemmen på detta område. I ett landsting, Värmlands läns, har särskild läkare anställts för vården av nervösa och psykopatiska barn, och denne har till sitt förfogande några vårdplatser å Karlstads lasarett. Anordningen har karaktären av ett försök, men enligt vad styrelsen erfarit arbetar man inom ungdomsvårdskommittén på att få till stånd ett förslag till en permanent vårdorganisation för hithörande barn.

Med hänsyn till att det torde röra sig om jämförelsevis obetydliga kostnader för landstingen vill förbundet icke motsätta sig medicinalstyrelsens förslag.

Svenska stadsförbundet har icke något att erinra mot förslaget.

Departements-
chefen.

I medicinalstyrelsens skrivelse framhålles, att barnavårdsnämnderna ej sällan äro av ekonomiska skäl obenägna att ombesörja överflyttning av ett barn från en anstalt, som medför rätt till ersättning av landstinget, till en anstalt för psykopatiska och nervösa barn, där sådan ersättning ej utgår. Vidare fördröjes eller förhindras ofta av samma anledning omhändertagandet av barn, som vistas i enskilda hem och som borde sändas till anstalt för psykopatiska och nervösa barn.

Möjligheterna att bringa psykopatiska och nervösa barn till hälsa äro större ju förr dessa komma under sakkunnig vård och behandling. Såsom av medicinalstyrelsens skrivelse framgår motverkas emellertid önskemålet att i så stor utsträckning som möjligt bereda dem dylik vård och behandling till följd av att enligt nu gällande bestämmelser fattigvårdssamhälle icke äger rätt att av landsting erhålla gottgörelse för avgifter för dylik vård. Önskvärdheten av att kunna genomföra medicinalstyrelsens förslag torde därför ligga i öppen dag. Med hänsyn till frågans begränsade storleksordning torde det pågående utredningsarbetet inom socialvårdslagstiftningen icke böra hindra, att densamma löses separat. Jag vill därför förorda, att förslag framläggas för riksdagen om sådan ändring av 40 § fattigvårdslagen, varom medicinalstyrelsen hemställt. Den ifrågasatta lagändringen torde böra träda i kraft den 1 juli 1944.

I enlighet med de av mig nu angivna grunderna har jag låtit inom socialdepartementet utarbeta förslag till *lag angående ändrad lydelse av 40 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.*

Föredraganden hemställer härefter, att förenämnda inom socialdepartementet utarbetade lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.
